۳۱-۵۴

واکاوی «مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی»*

مجید رعنایی[۱] ◉ دکتر محمود مهرمحمدی[۲] ◉ دکتر علی دلاور[۳] ◉ دکتر علی‌اکبر خسروی‌بابادی[۴]

چکیده: برنامه درسی ملی یکی از زیرنظامهای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است که نقشه کلان برنامه درسی و چارچوب نظام برنامه‌ریزی درسی کشور را تعیین می‌کند. هدف این پژوهش شناسایی مؤلفه‌های اجرای این برنامه و تعیین اعتبار و وزن آنها بود، بنابراین از روش پژوهش ترکیبی اکتشافی استفاده شده است. جامعه پژوهش شامل محتوای برنامه درسی ملی، کتابها، مقالات، پژوهشها و مطالعات مرتبط با بنیانهای نظری اجرا، متخصصان برنامه درسی و همهٔ صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران اجرای برنامه درسی ملی بود که ۱- برای شناسایی مؤلفه‌های اجرا، کل محتوای برنامه درسی ملی، ۲- برای اعتباربخشی مؤلفه‌های اجرا، حداکثر منابع مرتبط و ۶ نفر از متخصصان و ۳- به‌منظور وزن‌دهی ۷۱ نفر از صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران اجرایی به‌روش هدفمند به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از نمون‌برگ، فرم مصاحبه و پرسشنامه استفاده شده است. داده‌های کیفی پژوهش از طریق تحلیل محتوای کیفی و با نرم‌افزار مکس‌کیودی‌ای و داده‌های کمی از طریق آنتروپی شانون تحلیل شده‌اند. براساس یافته‌های این پژوهش، مؤلفه‌های اجرای برنامه درسی ملی شناسایی، اعتباربخشی و در نهایت وزن آنها معین شده است. این مؤلفه‌ها عبارت‌اند از: طراحی، تدوین و تصویب اسناد واسطه‌ای، تدوین برنامه‌های درسی، طراحی و تولید مواد و رسانه‌های یادگیری، اجرای زمان آموزش، اجرای ساختار، اشاعه و پذیرش، تأمین، نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی برای طراحی و تدوین برنامه درسی، توانمندسازی نیروی انسانی بخشهای گوناگون اجرا، اجرای سازوکارهای تشویق مجریان، پشتیبانی، توجه به شرایط و عوامل مؤثر بر اجرا، اجرای برنامه‌های درسی، مستندسازی اجرا و پایش و نظارت.

کلید واژگان: برنامه درسی، برنامه‌درسی ملی، اجرا

☑ تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۱۰ ☑ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۴/۸

* *این مقاله مستخرج از رسالهٔ دکتری نویسنده اول است.*

۱. دانش آموخته دوره دکتری رشته برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی. majid_ranaei@yahoo.com

۲. **نویسنده مسئول:** استاد بازنشسته گروه علوم تربیتی، دانشگاه تربیت مدرس، ایران. mehrmohammadimahmoud@gmail.com

۳. استاد گروه سنجش و اندازه گیری، دانشگاه علامه طباطبائی. delavar@atu.ac.ir

۴. استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی. Ali.Khosravi_Babadi@iauctb.ac.ir

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]

[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

مقدمه و تبیین مسئله

از طرحهای تحولی و نوآورانه در اکثر نظامهای آموزشی در سطح بین‌المللی [مانند چین (یین، لی و وانگ[1]، ۲۰۱۴؛ هالپین[2]، ۲۰۱۰؛ یوان[3]، ۲۰۱۷)، ژاپن(تاکاهاشی و مک دوگال[4]، ۲۰۱۴)، کره جنوبی (لی و چو[5]، ۲۰۱۴)، انگلیس (لون و سالامون[6]، ۲۰۰۰)، یونان (سوفو و سافوس[7]، ۲۰۰۹)، سوئد (برودین و رنبلاد[8]،۲۰۱۴)، استرالیا (چالمرز و فریمن[9]، ۲۰۱۸)، هندوستان (ساها[10]، ۲۰۱۶)، افریقای جنوبی (مابوسلا، نیدی و ایمندا[11]،۲۰۱۶)] و آموزش و پرورش کشور ما در دهه‌های اخیر، تدوین و تصویب برنامه‌درسی ملی است. برنامه‌ای که نما و جلوه ملموس آرزوها و آمال تربیتی در سطح ملی و نوعی سیاستگذاری عمومی و کلی در حوزه برنامه‌درسی تلقی می‌شود (آقازاده و سنه، ۱۳۹۲)، نقشه کلان برنامه‌های درسی و چارچوب نظام برنامه‌ریزی درسی کشورها به‌منظور تحقق اهداف آموزشی است (دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش،۱۳۹۱) و طرحی کلی از دوره تحصیلی را دربر می‌گیرد که تمامی مدارس کشور ملزم به اجرای آن هستند.

اگرچه برنامه‌درسی ملی، نقشه کلان تحولی اکثر نظامهای آموزشی است، اما زمانی می‌تواند مثمرثمر و تحول‌آفرین باشد که به‌اجرا درآید، زیرا بدون اجرا، تغییر یا سیاست خوب مفهومی ندارد (رایمرس[12]، ۲۰۱۹)، برنامه اجرا نشده همانند برنامه تدوین نشده است (موسی‌پور و صابری، ۱۳۸۹) و بدون اجرا، بهترین طراحیها، قوی‌ترین مدیران و سنگین‌ترین هزینه‌های بخش عمومی شکست خواهند خورد (اشتریان، کشوردوست، اسدی و پناهی، ۱۳۹۶).

البته اجرا مفهومی پویا، پیچیده و وابسته به زمینه است و در موقعیتهای مختلف، تعابیر و مؤلفه‌های متعددی دارد، از این‌رو هر اجرایی به‌معنای پیشرفت یا بهبود نیست و اجرای ناکارآمد یا غیراثربخش سبب ناامیدی از تغییر و خستگی از اصلاحات[13] می‌شود (اسکوایرز[14]، ۲۰۱۵: ۱) و نتیجه‌ای جز «بار اضافی نوآوری[15]» (فولن[16]، ۲۰۰۱: ۲۱) و «سندرم تغییر تکراری[17]»

1. Yin, Lee & Wang
2. Halpin
3. Yuan
4. Takahashi & McDougal
5. Cho
6. Lunn & Solomon
7. Sofou & Tsafos
8. Brodin & Renblad
9. Chalmers & Freeman
10. Saha
11. Mabusela, Ngidi & Imenda
12. Reimers
13. Reform fatigue
14. Squires
15. Innovation overload
16. Fullan
17. Repetitive change syndrome

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

(آبراهامسون[1]، ۲۰۰۴: ۲؛ هارگریوز[2]، ۲۰۰۴: ۲۸۸) ندارد. همچنین سبب تنفر افراد از تغییرات می‌گردد (موسی‌پور و صابری، ۱۳۸۹) و ممکن است تبعات جبران‌ناپذیری داشته باشد و بر تغییرات آینده نیز تأثیر منفی بگذارد.

با توجه به مطالب فوق، تحول در نظامهای آموزشی از طریق برنامه‌درسی ملی زمانی میسر خواهد شد که این برنامه‌درسی با تصویر یا نقشه‌های منسجم، علمی و عقلانی به اجرا درآید. در غیراین‌صورت نمی‌توان به تحول در نظام آموزشی امیدوار بود. بررسی وضعیت موجود اجرای برنامه‌درسی ملی کشور حاکی از چند ابهام جدی به شرح زیر است:

- روشن نبودن منظور از اجرا و مؤلفه‌های آن، زیرا در سند برنامه‌درسی ملی هم بخشی با عنوان سیاستها و الزامات اجرایی آورده شده و هم در جاهای متعدد این سند، فعالیتهایی مانند تدوین چارچوبها و راهنماها مطرح شده است که جنبه اجرایی دارند، اما دقیقاً روشن نیست که مراد از اجرای برنامه‌درسی ملی چیست و مؤلفه‌های آن کدام است.علاوه بر آن، در اجرای برنامه‌درسی ملی دیدگاه تفکیکی، رویکرد مهندسی، روش تدریجی و سبک اجرای برنامه با پذیرش قسمتی از آن حاکم است که در سند برنامه‌درسی ملی جای پایی ندارد (موسی‌پور و صابری، ۱۳۸۹).
- اجرای ناهماهنگ و گزینشی بخشی از مؤلفه‌های این برنامه مانند ساختار و زمان آموزش و کم‌توجهی به مؤلفه‌های پیشین و بسترساز مانند تدوین اسناد واسطه‌ای (دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش، ۱۳۹۸).
- کم‌توجهی به ابعاد چهارگانه اجرایی کسب توافق ذی‌نفعان، تأمین نیروی انسانی، تدارک امکانات و نظارت در اجرای برنامه‌درسی ملی(موسی‌پور و صابری، ۱۳۸۹).
- کم‌توجهی به اجرای برنامه‌درسی ملی در پژوهشهای این حوزه، علی‌رغم اهمیت زیاد اجراپژوهی در سیاستگذاریهای عمومی (اشتریان و همکاران،۱۳۹۶) و تحولات آموزشی به نحوی که از حدود ۱۷ پژوهش مرتبط (موسی‌پور،۱۳۹۰؛ سلسبیلی،۱۳۹۴؛ محمدزاده و فروغی‌ابری، ۱۳۹۶؛ آقاصالح،۱۳۹۰؛ رضایی، خادمی، مظاهری و سلیمانی بالاوی،۱۳۹۳؛ سلسبیلی، ۱۳۹۵؛ علوی‌مقدم و خیرآبادی، ۱۳۹۱؛ عصاره، ۱۳۹۱؛ احمدی، ۱۳۸۹؛ حسنی، ۱۳۸۹؛ صادق‌زاده، ۱۳۸۹؛ صادقی، ۱۳۸۹؛ گویا، ۱۳۸۹؛ ملکی، ۱۳۸۹؛ مهرمحمدی، ۱۳۸۹). فقط دو پژوهش(موسی‌پور و صابری، ۱۳۸۹؛ انواری، ۱۳۹۳) به اجرا اختصاص دارد.

باتوجه به موارد فوق، به نظر می‌رسد درباره اجرای برنامه‌درسی ملی در کشور الگو یا نقشه راه روشنی وجود ندارد. براین اساس سؤالات اساسی این پژوهش عبارت‌اند از:

۱. اجرای برنامه‌درسی ملی ناظر به چه مؤلفه‌هایی است؟

1 . Abrahamson
2 . Hargreaves

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

۲. اعتبار مؤلفه‌های شناسایی‌شده چگونه است؟

۲-۱. مؤلفه‌های اجرایی براساس بنیانهای نظری اجرا تا چه حد معتبرند؟

۲-۲. مؤلفه‌های اجرایی براساس دیدگاه صاحب‌نظران و دست اندرکاران حوزه برنامه‌درسی ملی تا چه حد معتبرند؟

۳. مؤلفه‌های شناسایی‌شده از چه وزنی برخوردارند؟

مبانی نظری

برنامه‌درسی ملی در لغت به‌معنای برنامه‌ای است که بیشتر دانش‌آموزان مدارس باید آن را دنبال کنند (لغت‌نامه کوبیلد[1]، ۲۰۱۹). یک برنامه مطالعه مشترک، با ماهیتی سیاسی، تجویزی و قانونی (بچر[2]، نقل شده در آقازاده و سنه، ۱۳۹۲)، در مدارس است که با هدف اطمینان از یکنواختی محتوا و استانداردهای آموزشی، استانداردسازی برنامه‌درسی و آموزشها، ایجاد هماهنگی و عدالت آموزشی طراحی شده است و راهنمایی برای تنظیم و تدوین محتواها و اجرای آموزشها در سطوح پائین‌تر فراهم می‌کند (اولیوا[3]، ۲۰۰۹).

اجرا نیز به معنای به عمل درآوردن یک طرح یا برنامه، تصمیم یا طرح (لغت‌نامه کمبریج[4]، ۲۰۱۹؛ لغت‌نامه آکسفورد[5]، ۲۰۱۹)، پیاده‌سازی یک خط‌مشی یا تصمیم اساسی مندرج در یک قانون (مازمانیان و ساباتیر[6]، نقل شده در حاجی‌ملامیرزایی و حاجی‌ملامیرزایی، ۱۳۹۳)، یا فرایند انجام یک تغییر در عمل، هم از نظر میزان واقعی و هم عوامل تأثیرگذار برآن است (فولن، ۱۳۹۳). اجرای برنامه‌درسی ملی عبارت است از انجام فعالیتهایی به‌منظور استقرار برنامه‌درسی توسط اشخاص دست‌اندرکار (موسی‌پور و صابری، ۱۳۸۹).

اجرا نیازمند برداشتن چهار گام است: ایجاد «دانش وآگاهی»، «ایجاد ساختارهای تسهیل‌کننده»، «فرایند پیچیده درگیری همزمان در متقاعدسازی، تصمیم‌گیری و تعهد» و «به گردش درآوردن و تنظیم خوب» (کارلوپیو[7]، به نقل از کردارو[8]، ۲۰۰۶).

اجرای برنامه‌درسی تحت‌تأثیر ویژگیهای برنامه، شرایط محلی و عوامل بیرونی قراردارد. مهم‌ترین ویژگیهای برنامه شامل نیاز و قابلیت سازگاری، وضوح، پیچیدگی، کیفیت و قابلیت اجرایی مواد آموزشی است. شرایط محلی اجرا به تحلیل شرایط اجتماعی مانند ناحیه یا منطقه آموزشی، جامعه محلی،

1. COBUILD Dictionary
2. Becher
3. Oliva
4. The Cambridge Dictionary
5. The Oxford Dictionary
6. Mazmanian & Sabatier
7. Carlopio
8. Credaro

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

مدیر و معلم، سازمانها یا محلهای کار افراد، رخدادهای برنامه‌ریزی شده یا نشده و فعالیتهایی می‌پردازد که بر سازنده و مؤثر بودن یا نبودن تلاشهای اجرا اثرگذارند و عوامل بیرونی دربرگیرندهٔ محل مدارس یا مناطق آموزشی در بستر جامعه بزرگ‌تر مانند دانشکده‌های علوم تربیتی و دیگر سازمانهای منطقه‌ای است (فولن، ۲۰۰۷).

گامهـــا یا فعالیتهای اجرای طرحها و برنامه‌های کلان که برنامه‌درســـی ملی نیز از این‌گونه اســـت، عبارت‌اند از:

- تدوین راهنمای اجرا و همچنین آموزشهای مرتبط، طراحی رویه‌های پایش و ارزشیابی متناسب با راهنمای اجرا، اجرای بررسیهای زمینه‌ای، پایش مدیریت پروژه و ترسیم درسها (بانک جهانی و کمیته ملی خلع‌سلاح، بسیج زدایی و یکپارچگی مجدد سرزمینی[1]، ۲۰۱۳).
- آماده‌سازی محیط پروژه از نظر ســـخت‌افزاری و نرم‌افزاری،آماده‌سازی شرکت‌کنندگان از طریق برقراری ارتباط و تشـــریح اهداف و رســـالتهای پروژه، ترسیم وظایف و تعهد آنها، آگاه نگهداشتن درباره پروژه و مهم‌تر از آن آموزش آنها و بررســـی فرایند راه‌اندازی و اســـتقرار پروژه (شـــرکت مایکروسافت[2]، ۲۰۰۳).
- پخش و انتشار، پذیرش و کاربست اولیه[3] یا اجرا[4] (فولن، ۲۰۰۷)
- اجرای برنامه‌های درســـی جدید در طیفی از رویکرد وفادارانه[5]، انطباق متقابل تا تغییرات تحولی (فولن، ۱۳۹۳).
- آمادگی برای اجرا (ظرفیت‌ســـازی فردی و سازمانی و مدیریت بر اجرا)، اجرای عملی، پشتیبانی، پایش و مستندسازی (حسینی، ۱۳۹۷).
- شناسایی و رفع نگرانیهای مجریان (هال و هورد[6]، نقل شده در هالووی[7]، ۲۰۰۳).
- شناســـایی و رفع موانع گوناگون فرهنگی، اجتماعی، ســـازمانی و روانشناختی اجرای برنامه‌ها و طرحها (زالتمن و دانکن[8]، ۱۹۷۷).
- تدارک شـــرایط هشتگانه تغییر شـــامل وجود نارضایتی از وضع موجود، کسب دانش و مهارتهای لازم از ســـوی مجریان تغییر، در دسترس بودن ملزومات تغییر یا نوآوری، وجود زمان لازم برای یادگیری، ســـازگاری، تلفیق و تأمل مجریان، ارائه پاداشـــها یا پرداختهایی به شرکت‌کنندگان و

1. World Bank & NDDRC
2. Microsoft Corporation
3. Initial use
4. Implementation
5. Fidelity
6. Hall & Hord
7. Halloway
8. Zaltman & Duncan

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

پذیرندگان تغییر، توانمندسازی و تشویق شرکت‌کنندگان در فرایند تغییر، پشتیبانی کلامی از تغییر از سوی بازیگران و دیگر دست‌اندرکاران و آشکار بودن رهبری تغییر (ایلای، نقل شده در ایلای و اتکینسون[1]،۱۹۷۸)

روش‌شناسی

برای پاسخگویی به سؤالات پژوهش، از روش پژوهش ترکیبی اکتشافی به شرح زیر استفاده شده است (کیامنش، ۱۳۸۸):

۱. سندکاوی و کدگذاری سند برنامه‌درسی ملی با مطالعه عمیق تک‌تک جمله‌های آن و احصای تکالیف اجرایی،

۲. شناسایی، گردآوری، تحلیل محتوا و کدگذاری مبانی نظری حوزه اجرا به‌طور اعم و اجرای برنامه‌درسی ملی به‌طور اخص،

۳. شناسایی متخصصان و دست‌اندرکاران حوزه برنامه‌درسی ملی و مصاحبه با آنها درباره اجرای این برنامه، پیاده‌سازی این مصاحبه‌ها، کدگذاری و احصای تکالیف اجرای برنامه‌درسی ملی،

۴. با هم‌نگری کدهای به‌دست آمده از سه گام قبلی،

۵. طبقه‌بندی تکالیف اجرایی در قالب ۱۳ مؤلفه اجرایی،

۶. اعتباربخشی یافته‌های مراحل قبلی و انجام اصلاحات لازم،

۷. تعیین وزن هر یک از این تکالیف اجرایی.

جامعه موردمطالعه در بخش مؤلفه‌های اجرا شامل سند برنامه‌درسی ملی، بخش اعتباربخشی دربرگیرندۀ کتابها، مقالات، پژوهشها و مطالعات مرتبط با بنیانهای نظری اجرا و همچنین متخصصان و دست‌اندرکاران حوزه برنامه‌درسی ملی و در بخش وزن‌دهی شامل همۀ متخصصان و صاحب‌نظران برنامه‌درسی، سیاستگذاری آموزشی و دست‌اندرکاران اجرایی بود. در بخش اول، کل سند برنامه‌درسی ملی تحلیل شد. در بخش دوم، مطالعات، کتابها، مقالات، پژوهشهای مرتبط شناسایی و تحلیل شد و همچنین شش نفر از متخصصان به‌روش هدفمند به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. نمونه بخش وزن‌دهی نیز ۱۷ نفر از متخصصان این رشته بودند که به‌روش هدفمند انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات موردنظر از نمون‌برگ، فرم مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و پرسشنامه‌های بازپاسخ استفاده شده است. برای بررسی روایی محتوایی فرم مصاحبه و پرسشنامه از نظر چهار نفر متخصص موضوعی برای هر ابزار بهره‌گیری شده است. ضریب هماهنگی کندال برای ابزارها به‌ترتیب برابر با ۰/۴۸ و ۰/۵۶ محاسبه شده که نشان‌دهندۀ توافق بالای داوران مبنی بر تأیید روایی محتوایی است. پایایی فرم مصاحبه از طریق محاسبه ضریب همبستگی اسپیرمن میان دو بار اجرای فرم در دو زمان متفاوت بررسی شد که برابر با ۰/۷۵ بود.

1. Ely & Atkinson

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

پایایی پرسشنامه نیز با آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۹ برآورد شد که میزان ضرایب مشاهده‌شده نشان‌دهندهٔ ثبات نتایج حاصل از ابزارهاست. داده‌های کیفی پژوهش از طریق تحلیل محتوای کیفی و با نرم‌افزار مکس‌کیودی‌ای و داده‌های کمی نیز از طریق آنتروپی شانون تحلیل شده‌اند.

یافته‌ها

به توجه به سؤالات پژوهش، یافته‌های آن عبارت‌اند از:

۱. اجرای برنامه‌درسی ملی ناظر به چه مؤلفه‌هایی است؟

برای شناسایی مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی، ابتدا تکالیف اجرایی براساس برنامه‌درسی ملی، احصا و فهرست شدند (جدول ۱).

جدول ۱. تکالیف اجرایی برنامه‌درسی ملی براساس سند مربوط

صفحه	عبارت	تکلیف اجرایی
۵۵	● برنامه‌های درسی وتربیتی باید برای تمام دانش‌آموزان به‌صورت به‌هم پیوسته و یکپارچه طراحی و تدوین شود.	– تدوین برنامه‌های درسی
۸۷	● تولید و اجرای برنامه‌های درسی و تربیتی براساس مراحل و فرایند ذیل انجام می‌شود: – تحلیل اهداف کلان آموزش و پرورش...، تهیه راهنمای برنامه‌درسی حوزه‌های تربیت ویادگیری، اعتباربخشی راهنمای برنامه‌درسی...، تصویب راهنمای برنامه‌درسی...، اجرای برنامه و...	– فرایند تدوین و اجرای برنامه‌های درسی – تهیه، اعتباربخشی و تصویب راهنمای برنامه‌درسی حوزه‌های تربیت ویادگیری – اجرای برنامه‌های درسی
۸۹	● چارچوب راهنمای برنامه‌درسی...، آیین‌نامه مورد نیاز برای اجرایی کردن راهکار ۵-۵ سند تحول، تهیه و جهت بررسی و تصویب به شورای عالی ارائه گردد.	– تدوین چارچوب راهنمای برنامه‌درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری – تدوین آیین‌نامه اجرایی راهکار ۵-۵ سند
۹۰	● تعیین استانداردهای ملی برای مواد و رسانه‌ها، مراکز و منابع یادگیری و تصویب آن در شورای عالی و نظارت بر حسن اجرای آن توسط وزارت آموزش و پرورش ● تولید و توزیع مواد و منابع یادگیری متناسب با توانمندی‌ها و ظرفیت‌های مناطق و مدارس کشور برای تحقق عدالت تربیتی ● تولید محتوای الکترونیکی چندرسانه‌ای متناسب با نیاز دانش‌آموزان و استفاده هوشمندانه از آنها	– تدوین و تصویب استانداردهای ملی مواد و رسانه‌های یادگیری – تولید مواد و رسانه‌های یادگیری – نظارت بر حسن اجرای استانداردهای ملی مواد، رسانه‌ها، مراکز و منابع
۹۱	● ساختار نظام تحصیلی آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران، شامل ۶ سال دوره ابتدایی و ۶ سال دوره متوسطه است. هر دوره تحصیلی نیز به دو دوره ۳ ساله تقسیم می‌شود.	– اجرای ساختار نظام تحصیلی

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

جدول ۱. (ادامه)

صفحه	عبارت	تکلیف اجرایی
۹۲	● زمـان آموزش هر پایه تحصیلـی در دوره ابتدایی ۹۲۵ سـاعت، در دوره متوسـطه اول ۱۱۱۰ساعت و در دوره متوسـطه دوم شاخه نظری ۱۲۹۵ ساعت و شاخه فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش ۱۴۸۰ ساعت خواهد بود. ● ساعات کار هفتگی دوره ابتدایی ۲۵ ساعت در کلیه پایه‌ها و زمان هر جلسه در پایه‌های اول، دوم و سوم ۴۵ دقیقه و در پایه‌های چهارم، پنجم و ششم ۵۰ دقیقه می‌باشد.	– اجرای زمان آموزش
۹۳	● جدول عناوین دروس و زمان اختصاص یافته به آنها ... به تصویب شـورای عالی آموزش و پرورش خواهد رسید.	– تدویـن و تصویب جدول عناوین دروس و زمان آنها
۹۳	● وزارت آمـوزش و پرورش مسـئولیت زمینه‌سـازی لازم بـرای هدایت و غنی‌سازی زمان غیررسمی تعلیم تربیت در خانه، مدرسه و خارج از مدرسه را برعهده دارد.	– هدایت و غنی‌سازی زمان غیررسمی
۹۳	● وزارت آموزش و پرورش موظف اسـت از مشـارکت حداکثری خانواده ها، دستگاه‌های فرهنگی و ... برای طراحی و اجرای برنامه‌ها و فعالیتهای خارج از کلاس و مدرسه، به‌خصوص بخشی از برنامه‌ها که در تابستان اجرا می‌شود، استفاده نماید. ● تهیه برنامه جامع، فراگیر و بلندمدت مشتمل بر کلیه اقدامات و فعالیتهای موردنیاز ... درون آموزش و پرورش... و ابلاغ آن توسط وزیر آموزش و پرورش	– زمینه‌سـازی مشـارکت بازیگـران در طراحی و اجـرای برنامه‌ها و فعالیتهای خارج از کلاس و مدرسه – تهیه برنامه جامـع، فراگیر و بلندمدت اقدامات و فعالیتهای بخشـهای مختلف آموزش و پرورش – طراحی و اجـرای برنامه‌ها و فعالیتهای خارج از کلاس و مدرسه
۹۴	● طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشـی و تربیتی با رعایت استانداردها، حفظ مصالح ملی، افزایش مشارکت کلیه مجریان در سطوح مختلف	– تدوین برنامه‌های آموزشی و تربیتی – اجرای برنامه‌های آموزشی و تربیتی
۹۴	● به‌کارگیری روش‌های مؤثر در تأمین، نگهداشـت و ارتقای نیروی انسـانی متخصص اعم از کارشناسـان، مشاوران و ناظران علمی به‌منظور طراحی و تدوین راهنمای برنامه‌درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری	– تأمین، نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی طراحی و تدوین راهنمای برنامه‌درسی
۹۴	● اختصاص منابع مالی مناسـب و حمایت‌هـای حقوقی و اداری برای اجرا و نظارت بر حسن اجرای برنامه‌های مصوب	– تخصیص منابع مالی اجرا – پشتیبانی حقوقی– اداری
۹۴	● به کارگیری روش‌های اثربخش در اشـاعه برنامه‌درسی ملی، فرهنگ‌سازی و نهادینه‌کردن آن	– اشاعه برنامه‌درسی ملی
۹۴	● فراهم آوردن استلزامات اداری و ساختار سازمانی مناسب برای پایش مستمر برنامه‌درسی ملی و بهبود آن و انجام مطالعات و پژوهش‌های موردنیاز	– پایش مستمر برنامه‌درسی ملی – پشتیبانی پژوهشی – تدارک استلزامات اجرا

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

جدول ۱. (ادامه)

صفحه	عبارت	تکلیف اجرایی
۹۵	● ایجاد فرصت‌های متنوع و بکارگیری راهکارهای اثربخش برای ارتقای توانمندی‌های ذی‌نفعان بویژه معلمان و مدیران جهت ارتقای سطح عملکرد مدارس در اجرای برنامه‌درسی ملی	– توانمندسازی ذی‌نفعان برای اجرای برنامه‌درسی ملی
۹۵	● تجهیز مدارس به فناوری‌های نوین،کتابخانه،آزمایشگاه وکارگاه‌های فنی‌وحرفه‌ای	– پشتیبانی فنآوری
۸۵	● راهبردهای یاددهی- یادگیری ... بستر لازم را برای تحقق اهداف برنامه‌درسی و تربیتی... تدارک ببینند. برای تحقق این مهم، اصول مربوط مورد توجه قرار گیرد.	– انتخاب راهبردهای یاددهی- یادگیری
۸۶	● برای نظام بخشی به ... ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و تربیتی در کلیه دوره‌های تحصیلی اصول ... باید مدنظر برنامه‌ریزان درسی و معلمان قرارگیرد. ● طراحی و اجرای نظام ارزشیابی نتیجه‌محور براساس استانداردهای ملی برای گذر از دوره‌های تحصیلی، رویکرد ارزشیابی فرایند محور در ارتقای پایه‌های تحصیلی دوره ابتدایی و رویکرد تلفیقی در سایر پایه‌های تحصیلی مبنا قرار گیرد.	– ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و تربیتی – تهیه استانداردهای ملی یادگیری به تفکیک دوره‌های تحصیلی

با تأمل، تلفیق یا ترکیب تکالیف اجرایی، مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی عبارت‌اند از:

جدول ۲. تکالیف و مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی براساس سند مربوط

تکالیف اجرایی	مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی
● تدوین آیین‌نامه اجرایی راهکار ۵-۵ سند ● تهیه برنامه... اقدامات و فعالیت بخشهای مختلف آموزش و پرورش ● تدوین و تصویب استانداردهای ملی مواد و رسانه‌های یادگیری ● تدوین چارچوب راهنمای حوزه‌های تربیت و یادگیری ● تهیه، اعتباربخشی و تصویب راهنمای حوزه‌های تربیت ویادگیری ● تهیه استانداردهای ملی یادگیری به تفکیک دوره‌های تحصیلی ● تدوین و تصویب جدول عناوین دروس و زمان آنها	طراحی، تدوین و تصویب اسناد واسطه‌ای[1]
● تدوین و تصویب برنامه‌های درسی ● تدوین برنامه‌های آموزشی و تربیتی خارج ازکلاس و مدرسه	تدوین برنامه‌های درسی
● طراحی و تولید مواد و رسانه‌های یادگیری	طراحی و تولید مواد و رسانه‌های یادگیری

۱. اسناد واسطه‌ای، اسناد نیازمند تصویب در مرجع ذی‌صلاح‌اند.

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

جدول ۲. (ادامه)

تکالیف اجرایی	مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی
● اجرای زمان آموزش	اجرای زمان
● اجرای ساختار نظام تحصیلی	اجرای ساختار
● اشاعه برنامه‌درسی ملی	اشاعه و پذیرش
● تأمین، نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی برای طراحی و تدوین برنامه‌درسی	تأمین، نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی طراحی و تدوین برنامه‌درسی
● توانمندسازی ذی‌نفعان برای اجرای برنامه‌درسی ملی	توانمندسازی نیروی انسانی بخشهای مختلف اجرا
● پشتیبانی پژوهشی ● پشتیبانی مالی ● پشتیبانی فناوری ● تدارک استلزامات اجرایی ● پشتیبانی حقوقی- اداری	پشتیبانی
● انتخاب و اجرای راهبردهای یاددهی- یادگیری ● اجرای برنامه‌های آموزشی و تربیتی ● هدایت و غنی‌سازی زمان غیررسمی ● اجرای برنامه‌ها و فعالیتهای خارج از کلاس و مدرسه ● ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و تربیتی	اجرای برنامه‌های درسی در مدرسه
● پایش مستمر برنامه‌درسی ملی ● نظارت برحسن اجرای استانداردهای ملی مواد، رسانه‌ها، مراکز و منابع	پایش- نظارت

۲. اعتبار مؤلفه‌های شناسایی شده چگونه است؟

۲-۱. مؤلفه‌های اجرایی، براساس بنیانهای نظری اجرا تا چه حد معتبرند؟

وضعیت همخوانی مؤلفه‌های اجرایی با بنیانهای نظری در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. اعتبار مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی براساس بنیانهای نظری اجرا

مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی	همخوانی مؤلفه ها با بنیانهای نظری اجرا	
	وضعیت	مرجع
● طراحی، تدوین و تصویب اسناد واسطه‌ای	همخوان	بانک جهانی و کمیسیون ملی خلع سلاح... (۲۰۱۳)

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

جدول ۳. (ادامه)

مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی	همخوانی مؤلفه ها با بنیانهای نظری اجرا	
	وضعیت	مرجع
تدوین برنامه‌های درسی شامل برنامه‌های درسی رسمی و برنامه‌های آموزشی و تربیتی خارج از کلاس و مدرسه	خاص برنامه‌درسی ملی	–
طراحی و تولید مواد و رسانه‌های یادگیری	خاص برنامه‌درسی ملی	–
اجرای زمان	خاص برنامه‌درسی ملی	–
اجرای ساختار نظام تحصیلی	همخوان	کارلوپیو به نقل از کردارو (۲۰۰۶)
اشاعه و پذیرش	همخوان	کارلوپیو به نقل از کردارو (۲۰۰۶)؛ شرکت مایکروسافت (۲۰۰۳)؛ فولن (۲۰۰۷)؛ ایلای، نقل شده در ایلای و اتکینسون (۱۹۷۸)
تأمین، نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی طراحی و تدوین برنامه‌درسی توانمندسازی نیروی انسانی بخشهای مختلف اجرا	همخوان	کارلوپیو به نقل از کردارو (۲۰۰۶)؛ بانک جهانی و کمیسیون ملی خلع سلاح، ... (۲۰۱۳)؛ شرکت مایکروسافت (۲۰۰۳)؛ حسینی (۱۳۹۷)؛ هال و هورد، نقل شده در هالووی (۲۰۰۳)؛ زالتمن و دانکن(۱۹۷۷)؛ ایلای، نقل شده در ایلای و اتکینسون (۱۹۷۸)
پشتیبانی شامل پشتیبانی پژوهشی، مالی، فناوری، استلزامات اجرایی و حقوقی- اداری	همخوان	شرکت مایکروسافت (۲۰۰۳)؛ حسینی (۱۳۹۷)؛ ایلای، نقل شده در ایلای و اتکینسون (۱۹۷۸)
اجرای برنامه‌های درسی در مدرسه	همخوان	کارلوپیو به نقل از کردارو (۲۰۰۶)؛ فولن (۲۰۰۷)؛ حسینی (۱۳۹۷)
پایش- نظارت	همخوان	بانک جهانی و کمیسیون ملی خلع سلاح... (۲۰۱۳)؛ حسینی (۱۳۹۷)

براساس نتایج جدول ۳، از مجموع ۱۱ مؤلفه اجرایی برنامه‌درسی ملی، ۹ مؤلفه با بنیانهای نظری اجرا همخوانی دارند (۸۲٪) و این به معنای تأیید اکثر مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی با بنیانهای نظری است، اما به ۳ مؤلفه در سند برنامه‌درسی ملی اشاره شده که خاص این برنامه‌درسی است و در بنیانهای نظری مربوط به اجرا به آنها اشاره‌ای نشده است. دلیل این ناهمخوانی را می‌توان در کلی بودن مؤلفه اجرا در بنیانهای نظری جستجو کرد. همچنین براساس بنیانهای نظری، اجرا شامل

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

تصمیم‌گیری درباره تعیین دیدگاه، رویکرد، انتخاب روش و تدوین سبک اجرای برنامه‌درسی (موسی‌پور و صابری ، ۱۳۸۹) و همچنین درنظر گرفتن عوامل سه‌گانه ویژگیهای برنامه، شرایط محلی و عوامل بیرونی (فولن، ۲۰۰۷) نیز می‌شود که در نسخه اصلاح شده مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی گنجانده شد.

۲-۲. مؤلفه‌های اجرایی، براساس دیدگاه صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران حوزه برنامه‌درسی ملی تاچه حد معتبرند؟

در ایـــن پژوهش، اعتبار مؤلفه‌های اجرایی از طریق مصاحبه با متخصصان و دســـت‌اندرکاران نیز سنجیده شده است. براساس دیدگاههای متخصصان و دست‌اندرکاران حوزه برنامه‌درسی ملی، اجرای این برنامه شامل مؤلفه‌های گوناگونی است که عبارت‌اند از:

- **مصاحبه‌شونده اول:** اجرای برنامه‌درسی ملی دو فاز اصلی دارد. در فاز اول، اجرا به معنای فرایند طراحی و تولید اســـت. اما فاز دوم به اجرای بســـته‌های آموزشی در کلاس درس، از سوی معلم حرفه‌ای مربوط می‌شود.

«وقتی صحبت از اجرای برنامه‌درسی ملی می‌کنیم، البته در سطح طراحی و تولید، موقعی است که بسته‌های آموزشی مبتنی بر این سند به سؤالهای کلیدی و مهم مورد تأکید اسناد بالادستی مانند نحوه مدیریت ســـه نوع برنامه‌درســـی (تجویزی، نیمه‌تجویزی، غیرتجویزی) یا سؤال مهم چندتألیفی و تالیف غیرتمرکز پاســـخ بدهد، چرخشهای تحول‌آفرین را پوشش بدهد و حوزه‌های تربیت و یادگیری جان بگیرد و اهداف دوره‌ها محقق بشـــود، این را تولید کنیم.... بسته آموزشی شـــامل مواد مکتوب مثل کتاب درســـی، متنهای خواندنی، فیلمها، فایلهای صوتی، اپها، بازیهای فیزیکی، فعالیتهای عملی، ابزار و وسایل و غیره است.

فاز دیگر، اجرای کف کلاس اســـت که بخشی از اجرای برنامه‌درسی ملی می‌شود... در این اجرا وقتی بســـته تولید شد، این نســـخه تولیدی خود را به کف مدرسه برساند و توسط معلم حرفه‌ای (کاربلدی) اجرا شود. معلم حرفه‌ای معلمی است که آن بسته‌ای که تولید کردید را بلد است، خوب تدریس و اجرا کند.»

- **مصاحبه‌شونده دوم:** اجرای برنامه‌درسی ملی به معنای انطباق فرایندها، جهت‌گیریها، رویکردها و محتواها با این برنامه است.

«اجرای برنامه‌درســـی یعنی انطباق فرایندها، جهت‌گیریها، رویکردها و محتواها براساس آنچه در برنامه‌درسی ملی آمده است. چون برنامه‌درسی ملی حاوی و حامل یک فکر و اندیشه تربیتی است؛ آن اندیشه تا فهم نشود و به یک باور تبدیل نشود و بعد در سطوح مختلف برنامه‌ریزی درسی تأثیرگذار نباشـــد، پس این برنامه‌ریزی درســـی کاملاً اجرا نشده است. پس اجرا به این معناست

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

که فرایندهای برنامه‌ریزی درســـی ما، رویکردها و محتواهای آن منطبق بشـــود با آنچه در سند برنامه‌درسی ملی ما آمده است.»

- **مصاحبه‌شونده سوم:** اجرای برنامه‌درسی ملی به معنای اتفاقاتی است که در مدرسه رخ می‌دهد. هر فعالیت دیگر براساس این سند مانند تهیه برنامه‌های درسی، استلزامات اجرایی سند محسوب می‌شود.

- **مصاحبه‌شونده چهارم:** وقتی مؤلفه‌های ۱۵گانه سند برنامه‌درسی ملی عملیاتی شدند، این برنامه به اجرا درآمده است.

«منظور از اجرایی شدن برنامه‌درسی ملی، عملیاتی شدن مؤلفه‌های ۱۵گانه سند برنامه‌درسی ملی و اصول هر مؤلفه در طراحی، تولید، اجرای برنامه در نظام آموزشی و ارزشیابی از مؤلفه‌های این سند در مراحل مختلف است.

مراحل اجرای برنامه‌درسی ملی نیز عبارت است از:

۱. طراحی راهنماهای حوزه‌های مختلف تربیت و یادگیری،

۲. اعتباربخشی راهنماهای حوزه‌های مختلف تربیت و یادگیری و اصلاح راهنما،

۳. تولید بسته‌های آموزشی،

۴. اجرای آزمایشی بسته آموزشی،

۵. اجرای سراسری شامل آموزش معلمان و کارکنان و پشتیبانی از برنامه‌درسی،

۶. ارزشیابی از اجرای برنامه‌درسی،

۷. اصلاح مجدد برنامه،

۸. نظارت و پایش مســـتمر در طراحی برنامه، اجرای برنامه و ارزشیابی از برنامه و برنامه‌ریزی برای رفع کاستیها».

- **مصاحبه‌شونده پنجم:** زمینه‌سازی برای تحقق مأموریتهای مختلف برنامه‌درسی ملی به معنای اجرای آن اســـت. این زمینه‌ســـازی خود از دو گام تبیین مفاهیم، واژه‌ها و گزاره‌ها و تولید اسناد مبتنی بر آن تشکیل و نیازمند توجه به ابعاد متعدد انسانی، مالی، فنی، زمانی و پژوهشی است.

«اجرای برنامه‌درسی، همچون سایر اسناد مشابه آن، یعنی زمینه‌سازی برای تحقق مأموریتهای آن». برای برنامه‌درســـی ملی به‌عنوان «یکی از زیرنظامهای اصلی سندتحول و به منزله نقشه جامع یادگیری» مأموریتهای زیر بیان شده‌اند: فراهم ساختن زمینه ایجاد تحول همه‌جانبه، گسترده و عمیق در مفاهیم و محتوای آموزشی، میسر ساختن امکان کسب شایستگیهای لازم جهت درک و اصلاح موقعیت براساس نظام معیار اسلامی توسط دانش‌آموزان؛ فراهم آوردن سازوکارهای مناسب برای طراحی، تدوین، اجرا و ارزشـــیابی از برنامه‌های درســـی در سطوح ملی تا محلی؛ ساماندهی

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

بهینه برنامه‌درسی و تولید محتواهای آموزشی در دوره‌ها و سطوح مختلف یادگیری؛ فراهم‌کردن نقشه راه کلیه سیاستگذاریها و تولید محتوای آموزشی و تربیتی از جمله تولید راهنمای برنامه‌های درسی دوره‌ها و پایه‌های تحصیلی، تعیین زمان و ساعات آموزشی، تدوین و تألیف کتابهای درسی و کمک آموزشی، تولید بسته‌های آموزشی، رسانه‌های دیداری و شنیداری و الکترونیکی و غیره.

اجرای برنامه‌درسی ملی دو مرحله کلی دارد که هرکدام از آنها نیز زیرمجموعه‌هایی خواهند داشت ۱. تبیین مفاهیم، واژه‌ها و گزاره‌های سند و ۲. تولید اسناد مبتنی بر آن در سطوح مختلف تا سطح کلاس.

اجرای برنامه‌درسی ملی مستلزم توجه به ابعاد مختلف زیر است:

- ***انسانی:** به‌کارگیری متخصصان مجرب و ارائه آموزشهای کافی و لازم به ایشان،*
- ***مالی:** بودجه مکفی،*
- ***فنی:** طراحی الگوهایی برای تولید اسناد وابسته، اشاعه تولیدات مبتنی بر برنامه‌درسی ملی، اعتباربخشی تولیدات در مراحل مختلف از زوایای گوناگون و توسط تمام دست‌اندکاران اجرای سند، اجرا و استقرار تولیدات مبتنی بر برنامه‌درسی ملی متناسب با میزان ایجاد امکانات و شرایط لازم و ارزشیابی کار و برنامه در مراحل مختلف انجام آن،*
- ***زمانی:** زمان‌بندی مناسب به نحوی که از شتاب در کار جلوگیری و ضمناً آنقدر طولانی نشود که اطلاعات کهنه و نیازمند تجدیدنظر شوند،*
- ***پژوهشی:** نیازسنجیهای ضروری در مراحل مختلف کار، مطالعات تطبیقی برای انجام مراحل مختلف کار و به روزکردن اطلاعات موجود.*

● **مصاحبه‌شونده ششم:** اجرای برنامه‌درسی ملی به معنای استقرار، نگهداشت و توسعه این برنامه است.

«برنامه‌درسی ملی زمانی اجرا می‌شود یا اجرا شده است که به استقرار درآمده باشد، دائماً با فعالیتهای مختلف مانند مقایسه با استانداردها، پایش مستمر و غیره به نگهداشت آن کمک شده باشد و درنهایت از طریق ارائه بازخوردها و برطرف کردن کاستیها به پویایی و توسعه برنامه کمک شود.

در این فرایند، مرحله استقرار خود به دو بخش الف) استقرار فیزیکی مانند تهیه و تدوین اسناد موردنیاز، بسته‌های آموزشی و کتابهای درسی و ب) استقرار مفهومی به معنای درک و فهم مناسب این برنامه‌درسی از سوی دست‌اندرکاران مختلف و رسیدن آنها به یک برداشت مشترک تقسیم می‌شود».

با درنظر گرفتن مطالب فوق، وضعیت همخوانی مؤلفه‌های اجرایی شناسایی شده درگام قبل با دیدگاههای متخصصان و دست‌اندرکاران این حوزه به شرح جدول ۴ است.

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

جدول ۴. اعتبار مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی براساس دیدگاههای متخصصان ودست‌اندرکاران این حوزه

مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی	همخوانی مؤلفه ها با دیدگاههای متخصصان و دست‌اندرکاران این حوزه	
	وضعیت	مرجع
● طراحی، تدوین و تصویب اسناد واسطه‌ای	همخوان	مصاحبه‌شونده اول، چهارم، پنجم و ششم
● تدوین برنامه‌های درسی شامل برنامه‌های درسی رسمی و برنامه‌های آموزشی و تربیتی خارج از کلاس و مدرسه	همخوان	مصاحبه‌شونده سوم، چهارم و ششم
● طراحی و تولید مواد و رسانه‌های یادگیری	همخوان	مصاحبه‌شونده پنجم
● اجرای زمان	همخوان	مصاحبه‌شونده چهارم و پنجم
● اجرای ساختار نظام تحصیلی	همخوان	مصاحبه‌شونده چهارم
● اشاعه و پذیرش	همخوان	مصاحبه‌شونده پنجم و ششم
● تأمین، نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی برای طراحی و تدوین برنامه‌درسی ● توانمندسازی نیروی انسانی بخشهای مختلف اجرا	همخوان	مصاحبه‌شونده چهارم و ششم
● پشتیبانی شامل پشتیبانی پژوهشی، مالی، فناوری، استلزامات اجرایی و حقوقی- اداری	همخوان	مصاحبه‌شونده سوم و پنجم
● اجرای برنامه‌های درسی در مدرسه	همخوان	مصاحبه‌شونده اول و سوم
● پایش- نظارت	همخوان	مصاحبه‌شونده چهارم و ششم

براساس نتایج جدول ۴، همهٔ ۱۱ مؤلفه اجرایی برنامه‌درسی ملی با دیدگاههای متخصصان و دست‌اندرکاران این حوزه همخوانی دارند(۱۰۰٪) و این به معنای تأیید آنها از سوی این متخصصان است. به بیان دقیق‌تر اجرای برنامه‌درسی ملی براساس سند مربوط، از طراحی و تدوین اسناد واسطه‌ای مانند تدوین برنامه جامع، فراگیر و بلندمدت اقدامات و فعالیت بخشهای مختلف آموزش و پرورش، تدوین استانداردهای ملی مواد و رسانه‌های یادگیری و تدوین چارچوب راهنمای حوزه‌های تربیت و یادگیری تا فرایند یاددهی و یادگیری و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در سطح کلاس درس را شامل می‌شود. نظرات مصاحبه‌شوندگان نیز مبین اجرا در این طیف است. البته در دیدگاههای متخصصان و دست‌اندرکاران این حوزه، تهیه و تدوین بسته‌های آموزشی نیز به مثابه یکی از تکالیف اجرایی برنامه‌درسی ملی مطرح شده که در نسخه اصلاح شدهٔ مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی گنجانده شده و درنهایت تکالیف و مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی به شرح جدول ۵ تنظیم شد.

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

جدول ۵. تکالیف و مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی

تکالیف اجرایی	مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی
● تفویض اختیار تدوین محتوای آموزش ● تدوین سبک اجرای برنامه‌درسی ● انتخاب روش اجرا ● تعیین دیدگاه ● تعیین رویکرد اجرا	تصمیم‌گیریهای کلان اجرایی
● تدوین آیین‌نامه اجرایی راهکار ۵-۵ سند تحول بنیادین ● تهیه برنامه...اقدامات و فعالیت بخشهای مختلف آموزش و پرورش ● تدوین و تصویب استانداردهای ملی مواد و رسانه‌های یادگیری ● تدوین چارچوب راهنمای حوزه‌های تربیت و یادگیری ● تهیه، اعتباربخشی و تصویب راهنمای حوزه‌های تربیت ویادگیری ● تهیه استانداردهای ملی یادگیری به تفکیک دوره‌های تحصیلی ● تدوین و تصویب برنامه‌های درسی دوره‌ها و پایه‌ها ● تدوین و تصویب جدول عناوین دروس و زمان آنها	طراحی، تدوین و تصویب اسناد واسطه‌ای
● تهیه و تولید بسته‌های آموزشی ● تدوین برنامه‌های آموزشی و تربیتی خارج از کلاس و مدرسه ● طراحی و تولید مواد و رسانه‌های یادگیری	تدوین برنامه‌های درسی
● اجرای زمان آموزش	اجرای زمان
● اجرای ساختار نظام تحصیلی	اجرای ساختار
● اشاعه و پذیرش برنامه‌درسی ملی	اشاعه و پذیرش
● تأمین، نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی برای طراحی و تدوین برنامه‌درسی	تأمین، نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی بخش طراحی و تدوین
● آماده‌سازی مجریان ● تخصیص زمان برای یادگیری مجریان ● توانمندسازی نیروی انسانی بخشهای مختلف اجرا ● درک و فهم مناسب برنامه توسط دست‌اندرکاران مختلف ● شناسایی و رفع نگرانیهای مجریان	توانمندسازی نیروی انسانی بخشهای مختلف اجرا
● اجرای مکانیسم تشویق مجریان	اجرای سازوکارهای تشویق مجریان

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

جدول ۵. (ادامه)

تکالیف اجرایی	مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی
● پشتیبانی پژوهشی ● پشتیبانی زمانی ● پشتیبانی فنی ● پشتیبانی کلامی ● پشتیبانی مالی ● پشتیبانی فناوری ● تدارک استلزامات اجرایی ● پشتیبانی حقوقی- اداری	پشتیبانی
● درنظر گرفتن شرایط محلی اجرا ● درنظر گرفتن عوامل بیرونی اجرا ● توجه به ویژگیهای برنامه در اجرا ● شناسایی و رفع موانع اجرا	توجه به شرایط و عوامل مؤثر بر اجرا
● انتخاب و اجرای راهبردهای یاددهی- یادگیری ● هدایت و غنی‌سازی زمان غیررسمی ● اجرای برنامه‌ها و فعالیتهای خارج از کلاس و مدرسه ● ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و تربیتی	اجرای برنامه‌های درسی در مدرسه
● مستندسازی اجرا	مستندسازی اجرا
● پایش مستمر برنامه‌درسی ملی ● نظارت برحسن اجرای استانداردهای ملی مواد، رسانه‌ها، مراکز ومنابع	پایش و نظارت

در گام پایانی، اعتبار تکالیف و مؤلفه‌های اجرای نهایی(جدول ۵) را مجدداً متخصصان و صاحب‌نظران حوزه برنامه درسی سنجیدند.

- **پاســـخگویان:** ۱۷ نفر از متخصصان و صاحب‌نظران برنامه‌درســـی، سیاســـتگذاری آموزشی و دست‌اندرکاران اجرایی.
- **ابزار اعتباربخشی:** پرسشنامه بازپاسخ.
- **معیارهای اعتباربخشی:** معیارهای وارد (نقل شده در شورت،۱۳۸۷) برای دانش تولیدی از منابع گوناگون شـــامل جامعیت، دوپهلو نبودن، ارتباط میان اقدامات یا فعالیتها با مقوله‌ها / مؤلفه‌های اجرا، سودمندی در عمل و اجماع.
- **نتیجه اعتباربخشی:** مؤلفه «تصمیم‌گیریهای کلان اجرایی» و فعالیتها یا اقدامات زیرمجموعه آن حذف، اما سایر مؤلفه‌های اجرا و فعالیتها یا اقدامات زیرمجموعه آنها تأیید شدند.

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

۳. مؤلفه‌های شناسایی شده از چه وزنی برخوردارند؟

در این پژوهش با هدف فهم میزان اهمیت هر یک از مؤلفه‌های اجرایی، وزن هریک از آنها تعیین شد. جدول شماره ۶ نتایج این بررسی را نشان می‌دهد.

جدول ۶. وزن مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی

ردیف	مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی	وزن
۱.	طراحی، تدوین و تصویب اسناد واسطه‌ای	۰/۲۱۴
۲.	تدوین برنامه‌های درسی	۰/۰۷۴
۳.	اجرای زمان آموزش هر پایه تحصیلی	۰/۰۲۶
۴.	اجرای ساختار نظام تحصیلی	۰/۰۷۹
۵.	اشاعه و پذیرش	۰/۰۵۵
۶.	تأمین، نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی برای طراحی و تدوین برنامه‌درسی	۰/۰۱۱
۷.	توانمندسازی نیروی انسانی بخشهای مختلف اجرا	۰/۰۱۵
۸.	اجرای سازوکارهای تشویق مجریان	۰/۰۳۶
۹.	پشتیبانی در ابعاد مختلف	۰/۰۹۷
۱۰.	توجه به شرایط و عوامل مؤثر بر اجرا	۰/۱۲۹
۱۱.	اجرای برنامه‌های درسی در مدرسه	۰/۱۵۳
۱۲.	مستندسازی اجرا	۰/۰۴۱
۱۳.	پایش ونظارت	۰/۰۷۰

■ نتیجه‌گیری ■

برنامه‌درســـی ملی به‌عنوان نقشه کلان برنامه‌های درسی و چارچوب نظام برنامه‌ریزی درسی کشور، کارکردهای گوناگون دارد. ایجاد هماهنگی و عدالت آموزشی و کاستن از تفاوتهای شدید میان مدارس در برنامه‌های درسی و اجرای آموزشها، کاستن از فقر روشی، محتوایی و روند اجرای برنامه‌درسی در سطح کشور، استانداردسازی برنامه درســـی، یکنواخت و یکدست شدن استانداردها در سرتاسر کشور و نظام آموزشی(اولیوا، ۲۰۰۹)، تأمین کنترل محلی و بومی از طریق هماهنگی بخشهای مختلف برنامه‌درسی،

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

سازماندهی آموزشـــی و کادر مدرسه در سطح ملی (آلن[1]، ۱۹۹۲)، تقویت هویت ملی در عین توجه به مدرسه‌محوری (اونستروپ[2]، ۲۰۰۵) از مهم‌ترین این کارکردهاست.

کارکردهای گوناگون برنامه‌های درســـی ملی سبب شده است در دهه‌های اخیر نظامهای آموزشی کشورهای گوناگون نسبت به تهیه و تدوین آن اقدام کنند. در کشور ما نیز برنامه‌درسی ملی به منزلهٔ یکی از زیرنظامهای ششگانه محسوب می‌شود و در عملیاتی شدن سایر زیرنظامها، نقش محوری ایفا می‌کند. چنین نقش و کارکردی ســـبب می‌شـــود تا پژوهش در زمینه برنامه‌درسی ملی از اهمیتی بالا برخوردار باشـــد. اگرچه برنامه‌درسی کارکردهای متعددی دارد،اما محقق شدن این کارکردها منوط به اجرای این برنامه است و بدون اجرا، برنامه‌درسی ملی معنایی نخواهد داشت.

باعنایـــت به موارد فوق، در این پژوهش به واکاوی «مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درســـی ملی» پرداخته شده است. برای این منظور ابتدا فهرست اولیه مؤلفه‌های اجرا از طریق سند برنامه‌درسی ملی استخراج و اعتبار آن از طریق بنیانهای نظری اجرا و دیدگاههای متخصصان و دست‌اندرکاران حوزه برنامه‌درسی ملی ســـنجیده شد و بخشـــهایی به آن افزوده و فهرست جدید این مؤلفه‌ها تدوین شد. در گام بعد، این فهرســـت براســـاس معیارهای اعتبار دانش تولیدی وارد، مجدداً اعتباربخشی و نسخه نهایی مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درســـی ملی احصا و درنهایت وزن هر یک از این مؤلفه‌ها تعیین شـــد. براساس یافته‌های پژوهش، مؤلفه‌های اجرای برنامه‌درسی ملی عبارت‌اند از:

- طراحی، تدوین و تصویب اسناد واسطه‌ای
- تدوین برنامه‌های درسی
- اجرای زمان آموزش هر پایه تحصیلی
- اجرای ساختار نظام تحصیلی
- اشاعه و پذیرش
- تأمین، نگهداشت و ارتقای نیروی انسانی برای طراحی و تدوین برنامه‌درسی
- توانمندسازی نیروی انسانی بخشهای مختلف اجرا
- اجرای سازوکارهای تشویق مجریان
- پشتیبانی در ابعاد مختلف
- توجه به شرایط و عوامل مؤثر بر اجرا
- اجرای برنامه‌های درسی در مدرسه
- مستندسازی اجرا
- پایش و نظارت

1 . Allen
2 . Avenstrup

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

براساس یافته‌های این پژوهش، پیشنهاد می‌شود:

۱. ســـازمان پژوهش‌وبرنامه‌ریزی آموزشی اسناد واســـطه‌ای را تدوین و اعتباربخشی کند و به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش برساند.

۲. برنامه‌های درسی دوره‌های تحصیلی براساس راهنمای حوزه‌های تربیت و یادگیری طراحی و تدوین شوند.

۳. بر حسن اجرای زمان آموزش در دوره‌های تحصیلی نظارت شود.

۴. الگویی برای اشاعه و پذیرش برنامه‌درسی ملی و برنامه‌های درسی تهیه شود.

۵. نیروهایـــی توانمند، متخصص و با انگیزه برای طراحی و تدوین برنامه‌های درســـی تأمین و تربیت شوند.

۶. دوره‌های توانمندسازی نیروی انسانی برای بخشهای متفاوت به ویژه مدیران و معلمان طراحی و اجرا شود.

۷. سازوکارهای تشویق مجریان طراحی و اجرا شود.

۸. از اجرای برنامه‌درسی ملی پشتیبانی(پژوهشی، مالی، فناوری، حقوقی- اداری و زمانی) شود.

۹. به شرایط و عوامل مؤثر بر اجرای برنامه‌درسی ملی توجه شود.

۱۰. سازوکارهای مناسب و لازم برای مستندسازی فرایند اجرای برنامه‌درسی ملی طراحی شود.

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]

[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

منابع

REFERENCES

آقازاده، محرم و سنه، افسانه. (۱۳۹۲). تربیت‌بدنی در برنامه‌درسی‌ملی. *رشد آموزش تربیت‌بدنی*،۱۳ (۳)، ۱۴-۱۹.

آقاصالح، روح‌الله. (۱۳۹۰). تحلیل برنامه‌درســـی‌ملی جمهوری اسلامی ایران براساس فرهنگ‌های برنامه‌درسی. در *مجموعه مقالات اولین همایش ملی تحول بنیادین در نظام برنامه‌درسی ایران*.

احمدی، آمنه. (۱۳۸۹). بررســـی ســـطوح و مقاطع کلیدی در برنامه‌درســـی‌ملی جمهوری اســـلامی از منظر یافته‌های علم روان‌شناسی. *فصلنامه مطالعات برنامه‌درسی ایران*، ۵ (۱۸)، ۱۲۰-۱۴۶.

اشـــتریان، کیومرث؛ کشوردوست، ســـمانه؛ اســـدی، علی‌اکبر و پناهی، محمدعادل. (۱۳۹۶). *اجراپژوهی: چالش‌های اجرای سیاستگذاری عمومی در ایران*. تهران: نشر سیاستگذار.

انواری، مینا. (۱۳۹۳). *بررســـی چالشهای اجراء و استقرار برنامه‌درسی‌ملی ازدیدگاه مدیران و معلمان مقطع ابتدایی دخترانه ناحیه ۱ شهرستان ارومیه در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه.

حاجی ملامیرزایی، حمید و حاجی ملامیرزایی، حامد. (۱۳۹۳). *تدوین الگوی خط‌مشـــی‌گذاری نظام تعلیم وتربیت رسمی عمومی کشور*. تهران: دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش.

حسنی، محمد. (۱۳۸۹). نقد الگوی هدف‌گذاری سند برنامه‌درسی‌ملی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه مطالعات برنامه‌درسی*، ۵ (۱۸)، ۸۹-۱۱۹.

حســـینی، سیدمحمدحسین. (۱۳۹۷). *ارائه چارچوب طراحی، اجرا و نهادینه‌ســـازی پروژه‌های آزمایشی در سطوح مختلف آموزش و پرورش*. تهران: دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش.

دبیرخانه شـــورای عالی آموزش و پرورش. (۱۳۹۱). *برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران*، مصوبه اسفند ۱۳۹۱. تهران: شورای عالی آموزش و پرورش با همکاری سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.

_____ . (۱۳۹۸). *گزارش نظارت و ارزیابی برنامه‌درسی‌ملی*. تهران: شورای عالی آموزش و پرورش.

رضایی، محمدمهدی؛ خادمی، محســـن؛ مظاهری، رضا و ســـلیمانی بالاوی، امید. (۱۳۹۳). *نقد برنامه‌درســـی‌ملی جمهوری اسلامی ایران*. دومین کنفرانس بین المللی مدیریت چالشها و راهکارها. دانشگاه شیراز.

سلســـبیلی، نادر. (۱۳۹۴). *بررسی و تحلیل برنامه‌درسی‌ملی تدوین شدهٔ جمهوری اسلامی ایران براساس دانش نظری حوزه برنامه درســـی، تجارب نظام‌های آموزشـــی و زیرنظام برنامه‌درسی در اســـناد مربوط به تحول بنیادین آموزش و پرورش*. پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش.

_____ . (۱۳۹۵). بررســـی و مقایسه سند برنامه‌درسی‌ملی تدوین شده جمهوری اسلامی ایران با زیرنظام برنامه‌درســـی در مبانـــی نظری تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت رســـمی و عمومی. *فصلنامـــه پژوهش‌های کیفی در برنامه‌ریزی درسی*، ۲ (۵)، ۱۰۷-۱۴۱.

شـــورت، ادموند سی. (۱۳۸۷). *روش‌شناسی مطالعات برنامهٔ درسی*، ترجمه محمود مهرمحمدی و همکاران. تهران: سمت و پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش.

صادق‌زاده قمصری، علیرضا. (۱۳۸۹). بررسی و نقد فلسفی برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران براساس فلسفه تربیت

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]

[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

اسلامی و دلالت‌های آن. *فصلنامه مطالعات برنامه‌درسی*، ۵ (۱۸)، ۱۶۵-۱۸۸.

صادقی، علیرضا. (۱۳۸۹). بررسی سند برنامه‌درسی‌ملی جمهوری اسلامی ایران براساس رویکرد آموزش چندفرهنگی. *فصلنامه مطالعات برنامه درسی*، ۵ (۱۸)، ۱۹۰-۲۱۵.

عصاره، علیرضا. (۱۳۹۱). جهانی‌شدن و تدوین برنامه درسی ملی ایران. *فصلنامه مطالعات برنامه‌درسی ایران*، ۷ (۲۵)، ۶۷-۹۴.

علوی‌مقدم، سیدبهنام و خیرآبادی، رضا. (۱۳۹۱). بررسی انتقادی برنامه درسی ملی در حوزه آموزش زبان‌های خارجی. *فصلنامه مطالعات برنامه‌درسی*، ۷ (۲۵)، ۲۷-۴۴.

فولن، مایکل. (۱۳۹۳). اجرای برنامه‌درسی، ترجمه غلامرضا خوی‌نژاد. در: مهرمحمدی، محمود. (۱۳۸۷). *برنامه درسی: نظرگاهها، رویکردها و چشم اندازها*. تهران: سمت.

کیامنش، علیرضا. (۱۳۸۸). روشهای پژوهش ترکیبی. تهران، پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، *پژوهشنامه آموزشی*، ۱۱۶، ۲۹-۳۷.

گویا، زهرا. (۱۳۸۹). نقد و بررسی حوزه یادگیری ریاضی در سند برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه مطالعات برنامه‌درسی*، ۵ (۱۸)، ۱۴۷-۱۶۴.

محمدزاده، سیدمحمد و فروغی‌ابری، احمدعلی. (۱۳۹۶). بررسی مبانی تربیتی حیات طیبه در سند چشم‌انداز تحول (سند ملی برنامه درسی) با دید انتقادی. *فصلنامه پژوهش در برنامه‌ریزی درسی ایران*، ۱۳ (۲۵)، ۱-۱۱.

ملکی، حسن. (۱۳۸۹). نقد و ارزیابی مبانی برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس «شاخص‌های فطرت». *فصلنامه مطالعات برنامه درسی*، ۵ (۱۸)، ۳۲-۶۱.

موسی‌پور، نعمت‌الله.(۱۳۹۰). *اعتبارسنجی (نظری) برنامه‌درسی‌ملی جمهوری اسلامی ایران*. سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.

موسی‌پور، نعمت‌الله و صابری، سیدحسین. (۱۳۸۹). ارزشیابی استلزامات و اقتضائات اجرایی برنامه‌درسی‌ملی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران*، ۵ (۱۸)، ۶۲-۸۸.

مهرمحمدی، محمود. (۱۳۸۹). نقد و نظری بر نگاشت سوم سند «برنامه‌درسی‌ملی جمهوری اسلامی ایران». *فصلنامه مطالعات برنامه‌درسی ایران*، ۵ (۱۸)، ۸-۳۱.

Abrahamson, E. (2004). *Change without pain: How managers can overcome initiative overload, organizational chaos, and employee burnout*. Harvard Business Press.

Allen, D. W. (1992). *Schools for a new century: A conservative approach to radical school reform*. Westport, CT: Praeger.

Avenstrup, R. (2005).Tomorrow's curriculum today: Social transformation and curriculum. In P. Sahlberg (Ed.), *Curriculum reform and implementation in the 21st century: Policies, perspectives and implementation*. Available at: http://tedp.meb.gov.tr/doc/Turkey%20 ICC%202005%20 Proceedings%5B1%5D.pdf adresinden 15 Ağustos 2009 tarihinde edinilmiştir

Brodin, J., & Renblad, K. (2014). Reflections on the Revised National Curriculum for Preschool in Sweden–interviews with the heads. *Early Child Development and Care, 184*(2), 306-321.

Chalmers, K. A., & Freeman, E. E. (2018). Does accuracy and confidence in working memory

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

performance relate to academic achievement in NAPLAN, the Australian national curriculum assessment? *Australian Journal of Psychology, 70*(4), 388-395.

Collins COBUILD Advanced English Dictionary. (2019). Available at: https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english.

Credaro, A. (2006). Innovation and change in education. *Worrier Librarian*. Retrieved from http://www.warriorlibrarian.com/LIBRARY/ innovate.html.

Ely, D. P., & Atkinson, H. C. (1978). *Creating the conditions for change*. Allerton Park Institute.

Fullan, M. (2001). *Leading in a culture of change*. San Francisco: Jossey-Bass.

_____ . (2007). *The new meaning of educational change* (4th ed.). The Columbia University: Teachers College.

Halpin, D. (2010). National curriculum reform in China and England: Origins, character and comparison. *Frontiers of Education in China,* 5(2), 258-269.

Hargreaves, A. (2004). Inclusive and exclusive educational change: Emotional responses of teachers and implications for leadership. *School Leadership & Management, 2*4(3), 287-309.

Holloway, K. (2003). A measure of concern: Research-based program aids innovation by addressing teacher concerns (National Staff Development Council). *Tools for Schools, 6*(4), 1-2.

Lee, K. C., & Cho, S. M. (2014).The Korean national curriculum for physical education: A shift from edge to central subject. *Physical Education and Sport Pedagogy, 19*(5), 522-532.

Lunn, S., & Solomon, J. (2000). Primary teachers' thinking about the English National Curriculum for science: Autobiographies, warrants, and autonomy. *Journal of Research in Science Teaching, 37*(10), 1043-1056.

Mabusela, S. M., Ngidi, D. P., & Imenda, S. N. (2016). Implementing the National Curriculum Statement in the further education and training band: Educator's experiences in South Africa. *Journal of Social Sciences, 46*(1), 61-70.

Microsoft Corporation. (2003). *Microsoft®Windows®Server2003Deployment Kit: Planning, Testing, and Piloting Deployment Projects*. Microsoft Corporation.

Oliva, P. F. (2009). *Developing the curriculum* (7th ed.). Boston: Pearson.

Reimers, F. M. (2019). *Letters to a new minister of education*. CreateSpace Independent Publishing Platform.

Saha, A. (2016). *Quality primary education in India: A review and analysis of the National Curriculum Framework 2005 (NCF-2005), with a focus on curriculum reform in primary (Grade I-V) education*. (Doctoral dissertation). University of Cape Town.

Sofou, E., & Tsafos, V. (2009). Preschool teachers' understandings of the National Preschool Curriculum in Greece. *Early Childhood Education Journal, 37*(5), 411-420.

Squires, T. M. (2015). *Leading curricular change: The role of the school principal in implementation of the Common Core State Standards*. (Doctoral dissertation). Syracuse University.

Takahashi, A., & McDougal, T. (2014). Implementing a new national curriculum: A Japanese public school's two-year Lesson-Study Project. In A. R. McDuffie, & K. S. Karp (Eds.), *Annual perspectives in mathematics education (APME): Using research to improve instruction* (pp.13-21).

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]
[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]

National Council of Teachers of Mathematics.

The Cambridge Dictionary. (2019). Available at: https://dictionary.cambridge.org/

The Oxford Dictionary. (2019). Available at: https://www.oed.com

World Bank & NDDRC. (2013). *Republic of South Sudan National DDR Programme 2013-2014 Pilot, Pilot Reintegration Project*, *Project Implementation Plan (PIP). Annex A*. Retrieved in 2021 from https://silo.tips/download/project-implementation-plan-pip

Yin, H., Lee, J. C. K., & Wang, W. (2014). Dilemmas of leading national curriculum reform in a global era: A Chinese perspective. *Educational Management Administration & Leadership, 42*(2), 293-311.

Yuan, R. (2017). Appropriating national curriculum standards in classroom teaching: Experiences of novice language teachers in China. *International Journal of Educational Research, 8*3(1), 55-64.

Zaltman, G., & Duncan, R. (1977). *Strategies for planned change*. Wiley.

[Downloaded from qjoe.ir on 2026-11-22]

[DOR: 20.1001.1.10174133.1400.37.4.2.9]